

Особливості організації зведеного обліку [асоціаціях орендно-пайових кооперативів

Б.С.Гузар, старший викладач

Уманська сільськогосподарська академія

На сучасному етапі зміни, які відбуваються в економіці України, потребують розвитку існуючих та виникнення нових форм організації виробництва — асоціацій, кооперативів - селянських (фермерських) господарств, самостійних або внутрішньогосподарських них колективів. Створення та ефективність функціонування нових господарських формувань вимагає кардинальних змін в організації їх облікового забезпечення.

В умовах розвитку внутрішньогосподарських кооперативних відносин виникає необхідність більш глибокого, комплексного дослідження організації облікової роботи в асоціаціях кооперативів. Зміни економічних відносин зумовлюють необхідність перегляду та удосконалення порядку організації цієї роботи, яка повинна здійснюватись не на рівні великих колективних сільськогосподарських підприємств і асоціацій кооперативів, а й безпосередньо в госпрозрахункових підрозділах, що працюють в кооперації і оренди.

Економічна та юридична самостійність суб'єктів асоціації забезпечує їм правовий режим володіння і розпорядження засобами виробництва, виробленою продукцією і с фінансовими результатами, що зумовлює потребу в побудові обліку безпосередньо на рівні кооперативів і асоціацій. Крім того, фінансування асоціації як юридичної особи вимагає організації обліку в цілому по об'єднанню.

Кожний з цих рівнів характеризується різноманітними об'єктами управління, що і визначає особливості побудови в них обліку, при якому фінансовий облік концентрується в центральній економічній службі асоціації — фінансово-розрахунковому центрі (ФРЦ), кооперативному банку, а виробничий — в кооперативах. Організація обліку як в кооперативах, так і в

цілому по асоціації потребує взаємодії облікових процесів цих двох рівнів управління.

З урахуванням даних обставин і організовується зведений облік по асоціації, основними завданнями якого є складання бухгалтерського балансу, визначення фінансового результату по асоціації. Не менш важливе завдання, враховуючи необхідність подання інформації для прийняття управлінських рішень і заповнення звітності, полягає в організації розрахунку собівартості виробленої в підрозділах асоціації продукції.

На рівні асоціації необхідно мати інформацію, яка узагальнює дані про господарську діяльність кооперативів. Така інформація, з одного боку, відобразить діяльність об'єднання в цілому, дозволить приймати управлінські рішення про стратегію розвитку асоціації, внутрішньому ціноутворенні, капіталовкладеннях, а з другого — контролювати платоспроможність кооперативів і цільове використання кредитів, виконання рішень органів управління асоціації.

Обов'язки по організації зведеного обліку в асоціації кооперативів покладається на ФРЦ (або кооперативний банк). При цьому виконання даного завдання в цілому визначається ступенем децентралізації обліково-аналітичної роботи в об'єднанні.

Вищенаведене свідчить про необхідність нових підходів для здійснення зведеного обліку по асоціації. З цією метою в економічній роботі центру необхідно виділити: 1) облік доходів і видатків кооперативів по їх розрахунково-кредитних рахунках; 2) організація зведеного обліку для складання Головної книги по об'єднанню.

Реалізація даного завдання вимагає відкриття в ФРЦ по кожному підрозділу рахунково-кредитних рахунків і ведення синтетичних бухгалтерських реєстрів по асоціації таким чином, щоб їх дані можна було використовувати не тільки в зведеному обліку для складання балансу об'єднання, а й для розноски відображених у них операцій по рахунках доходів і видатків кооперативів (розрахункових рахунках).

На практиці спостерігається два напрями вирішення зазначеного завдання, першому Головна книга складається тільки на основі синтетичного обліку на рівні асоціації, а інформація про господарські процеси на рівні підрозділів вводиться в зведений баланс по об'єднанню на основі даних інвентаризації або оборотних балансів кооперативів (рис. 1).

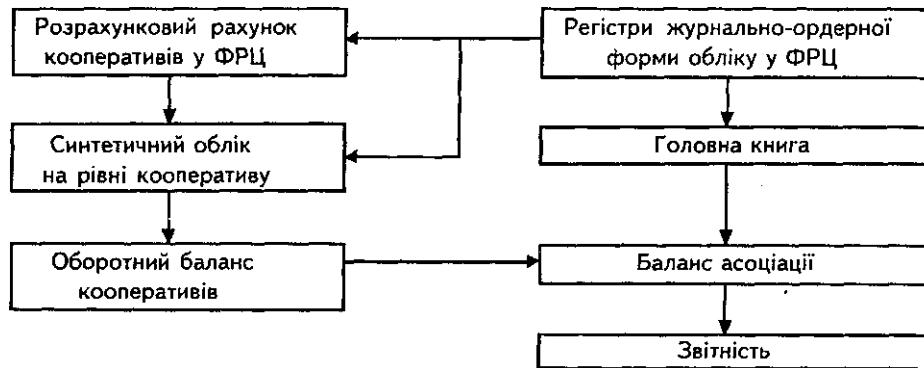

Рис. 1. Схема організації зведеного обліку по асоціації з використанням оборотних балансів кооперативів

Водночас по синтетичних регістрах ФРЦ і розрахункових рахунках відображаються тільки ті господарські операції, які змінюють баланс по асоціації. Внутрішньогосподарські розрахунки між кооперативами, які не змінюють загального результату по асоціації, в синтетичному обліку не відображаються, а разносяться тільки по розрахункових рахунках підрозділів. На рівні асоціації не враховується внутрішній оборот кооперативів. Слід відмітити, що такий підхід до зведеного обліку характерний для асоціацій, де кооперативні відносини тільки формуються, підрозділи не розпоряджається власним майном тощо.

У міру того як синтетичний облік розподілятиметься між кооперативами і ФРЦ тобто на рівні підрозділів, будуть вестись синтетичні рахунки по обліку не тільки основного виробництва, а й майна, його джерел та ін., кооперативи повинні вести по цих рахунках, закривати їх, підбивати підсумки і складати оборотні баланси, які будуть "вводитися" в зведений бухгалтерський баланс по асоціації.

На наш погляд, дані напрями в організації зведеного обліку передбачають велику автономність кооперативів асоціації.

Другий напрям організації зведеного обліку характеризується тим, що в Головній книзі асоціації відображаються господарські процеси, які здійснюються на всіх рівнях асоціації об'єднання. При цьому кооперативи через внутрішньогосподарську звітність передають у ФРЦ всю необхідну інформацію для формування інформаційної бази по об'єднанню.

Таким чином, на практиці можливе застосування різноманітних варіантів організації зведеного обліку. На нашу думку, критерій ефективності того чи іншого варіанта визначається:

зменшенням трудовитрат у ФРЦ при організації синтетичного обліку по об'єднанню і ведення

розрахункових рахунків підрозділів;

формування на рівні асоціації інформаційної бази, яка дозволить ефективно використовувати дані обліку при виробленні управлінських рішень.

У зв'язку з цим рекомендується організувати відображення господарських процесів як в обліку кооперативів, так і в цілому по асоціації (ФРЦ) в Головній книзі і розрахунково-кредитних рахунках, шляхом подання підрозділами в

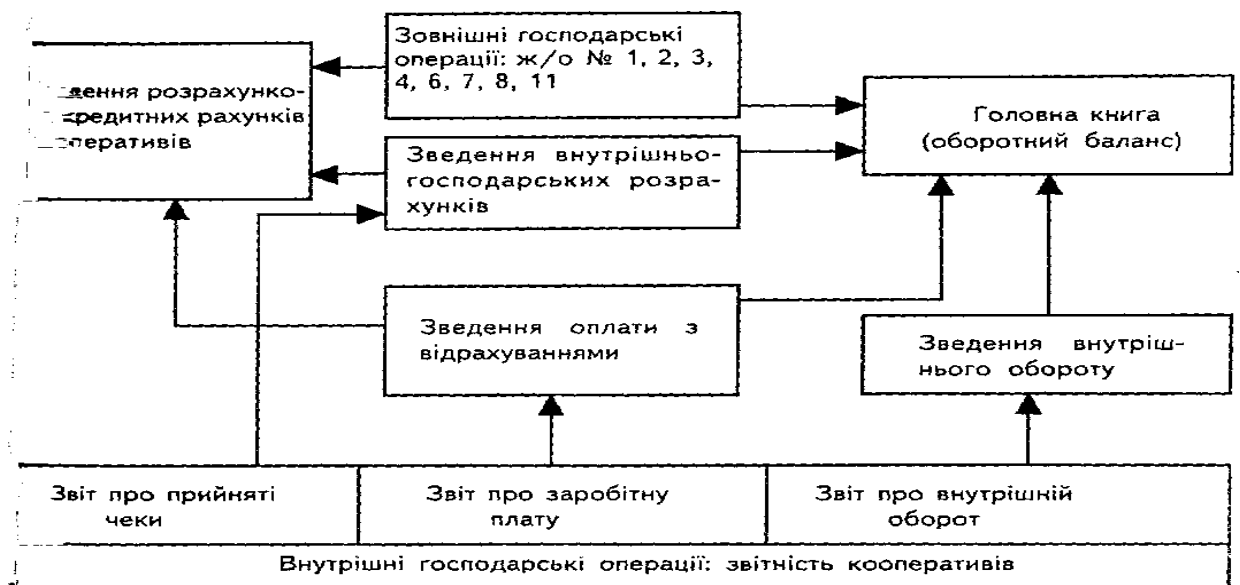

Рис. 2. Схема організації в ФРЦ синтетичного обліку по асоціації та обліку по розрахунково-кредитних рахунках кооперативів з використанням зведених таблиць-реєстрів
центр звітів і складання зведених таблиць — реєстрів (рис. 2).

Таким чином, у ФРЦ виникла можливість обліковувати доходи і видатки кооперативів, не проводячи хронологічні записи у відкритих кожному підрозділу Книгах (ф.82- АПК) або особових рахунках (ф.83-АПК), а здійснювати облік в одному зведенні розрахунково - кредитних рахунків кооперативів. Це значно скорочує обсяг облікових (робіт центральної економічної служби асоціації).